

Література

1. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (*S. and Marper v. the United Kingdom*) від 4 грудня 2008 року (Заяви № 30562/04 та 30566/04). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-117631%22%7D> (дата звернення: 11.03.2026).

2. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 11.03.2026).

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 11.03.2026).

4. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 11.03.2026).

5. Про державну реєстрацію геномної інформації людини: Закон України від 09 липня 2022 року № 2391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text> (дата звернення: 11.03.2026).

6. Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text> (дата звернення: 11.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-607-5-29>

УТРИМАННЯ ДІТЕЙ – ОBOB'ЯЗОК OBOX БАТЬКІВ

Сівчук Анастасія Андріївна

*аспірантка кафедри конституційного, адміністративного
та міжнародного права,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Відповідно до законодавства України, а саме Сімейного кодексу України статті 180 «Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття» [1].

Щодо моральних засад сімейних відносин, що склалися в суспільстві, утримання характеризується не лише матеріальним забезпеченням дитини до 18 років, а і піклуванням про малолітніх, неповнолітніх та інших непрацездатних членів сім'ї, наданням їм належної підтримки та

матеріальної допомоги. Батьки повинні забезпечити інтереси своїх дітей щодо житла, харчування, відпочинку, лікування тощо.

Згідно зі ст. 27 Конвенції про права дитини, прийнятої 44-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 20.11.1989 р., особи, які мають обов'язки щодо дітей, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх можливостей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини [2].

Це положення закріплене в основному законі держави і вказується у ч. 2 ст. 51 Конституції України, що батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до повноліття. Також ця норма стосується не лише біологічних батьків, а і усиновлювачів або осіб, які прирівнюються до батьків через процедуру визнання батьківства.

Кожна дитина потребує фінансової та емоційної підтримки обох батьків. Навіть якщо батьки не проживають разом, важливо, щоб спільні зусилля були спрямовані на підтримку своїх дітей. Підтримка матеріального характеру може здійснюватися різними способами: виплата щомісячних аліментів, регулярна оплата медичних витрат, освітніх послуг та інших витрат на освіту.

Автор вважає, що утримання дітей – це, безумовно, забезпечення базових потреб дитини, а ще і увага, турбота, виховання та спільне проведення часу. І аліменти, які сплачується батьком або матір'ю дитини, які не проживають з нею однією сім'єю не є належним утриманням дитини. Адже судячи з судової практики розмір стягнення аліментів в середньому коливається між 2500 – 3500 грн, що є не достатніми аби забезпечити належні умови проживання та харчування дитини.

Професорка Л. В. Афанасьева зазначає, що законодавець не розрізняє поняття «утримання» та «аліменти» і застосовує їх як синоніми (ст. ст. 75, 78 СК України). Так, правова дослідниця пропонує розглядати аліменти як матеріальну допомогу, що надається в силу закону подружжю, дітям, родичам, своякам, фактичним вихователям (вихованцям). Ця допомога може надаватись як у добровільному, так і в примусовому порядку [3, с. 5].

Основні витрати, такі як харчування, житло та одяг, включені у формулу, яка визначає витрати на виховання та утримання дитини. Витрати на сім'ю можуть відрізнятися залежно від ряду факторів, включаючи потреби сім'ї, стан здоров'я того з батьків, з яким проживає дитина, і здоров'я дитини. «Витрати на дитину», автор вважає, що це оціночне поняття. Розмір аліментів залишається незмінним, незважаючи на зміну розміру комунальних платежів або продуктів харчування. Розмір аліментів може бути змінений за рішенням суду або домовленістю між батьками. Якщо розмір аліментів змінюється в

судовому засіданні, то суд відповідно до ст. ст. 182-184, 192 та інших статей СК України, перед прийняттям рішення про призначення або зміну аліментів необхідно оцінити всі обставини. Обов'язки зі сплати аліментів закон покладає однаково на обох батьків, але їхній внесок у зміст цього поняття в різні періоди життя може бути різним.

В Україні дуже велика кількість батьків, які безпідставно не сплачують аліменти, зловживають правом батьків та перешкоджають виїзду дитини за кордон з метою відпочинку, навчання, участі в змаганнях тощо, не виконують покладених на них обов'язків та зловживають своїми правами. Для впливу на неналежне виконання батьками сімейних обов'язків застосовуються передбачені законом заходи юридичної відповідальності.

Санкції сімейного права розроблені таким чином, що вони спрямовані на захист дитини, а не на відповідальність батьків. Вони спонукають батьків виконувати свої обов'язки і не зловживати своїми правами. При вирішенні спорів щодо дітей застосування певних санкцій визначається інтересами дітей і не є наслідком формального порушення правових норм. Одночасне виконання приписів ст. 157 СК України передбачені заходи захисту порушеного права дитини, а також адміністративно-правові заходи, які обмежують права батьків-боржників та примусове виконання ними батьківських обов'язків. Проаналізована норма свідчить про те, що правові санкції слід поділяти на заходи юридичної відповідальності та заходи захисту [1].

За ст. 180 СК України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Згідно з ч. 1 ст. 199 СК України, якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення двадцяти трьох років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу. [1]

Стаття 166 СК України, визначаючи правові наслідки позбавлення батьківських прав, водночас у ч. 2 і 3 встановлює, що «особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини. При задоволенні позову щодо позбавлення батьківських прав суд одночасно має можливість вирішити питання про стягнення аліментів на дитину. У разі якщо мати, батько або інші законні представники дитини відмовляються отримувати аліменти від особи, позбавленої батьківських прав, суд приймає рішення про перерахування аліментів на особистий рахунок дитини у відділенні Державного ощадного банку України та зобов'язує матір, батька або інших законних представників дитини відкрити зазначений особистий рахунок у місячний строк з дня набрання законної сили рішенням суду» [1].

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що утримання дітей це не лише матеріальне забезпечення у вигляді щомісячних аліментів у мізерному розмірі, а і турбота, увага, піклування. Законодавчі приписи щодо забезпечення права дитини на утримання, слід оцінити позитивно, проте їхня сума не завжди достатня для забезпечення належного рівня життя дитини.

Література

1. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>;

2. Конвенція про права дитини схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року, яку ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91;

3. Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : автореф. Дис. Канд. Юрид. Наук : 12.00.03 / Л. В. Афанасьєва ; НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2003. – 15 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-607-5-30>

НЕДОТОРКАННІСТЬ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ГАРАНТІЯ ОБМЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ПРИМУСУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Тарасюк Сергій Миколайович

доктор філософії,

керуючий партнер АО «Тарасюк і Партнери»

м. Київ, Україна

Недоторканність житла чи іншого володіння особи є однією з найдавніших і водночас найважливіших гарантій охорони приватної сфери людини, що має загальне визнання як у міжнародному, так і в національному праві. У межах кримінального провадження ця засада є особливо значущою, оскільки житло виступає простором зіткнення публічного інтересу держави в ефективному розслідуванні кримінальних правопорушень і приватного інтересу особи у захисту приватного життя, особистої безпеки та недопущенні необґрунтованого втручання у сферу її життєдіяльності. З огляду на це, ст. 13 КПК України та ст. 30 Конституції України передбачають складний гарантійний